

beleidsnotitie

de Bibliotheek Veluwezoom

2016 en verder

Positie

Net als andere bibliotheken in Nederland en in Europese landen maakt de Bibliotheek Veluwezoom uitdagende tijden door. Verregaande digitalisering, verschuivende bezoekersvoorkeuren en veranderende verwachtingspatronen roepen belangrijke vragen op over de rol die bibliotheken vervullen in de maatschappij.

Bibliotheken komen oorspronkelijk voort uit de gedachte dat iedereen, arm of rijk, drempelloze toegang moet kunnen hebben tot kennis, informatie en cultuur. Door de decennia heen professionaliseerde de bibliotheek zich daarbij vooral in het verzamelen, beschikbaar stellen en uitlenen van (fysieke) informatie- en cultuurdragers.

De komst van internet zorgde voor enorme veranderingen. Niet alleen werd – in theorie – eindeloos veel informatie voor iedereen toegankelijk, verregaande digitalisering betekende een wezenlijke verandering van de manier waarop wij leven, werken, leren, ons ontwikkelen en onze maatschappij inrichten. Het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) rapporteerde in *Media Tijd in beeld*⁽¹⁾ in 2015 dat als gevolg van de gedigitaliseerde samenleving Nederlanders in 2011 gemiddeld nog maar 2,5 uur per week lazen; in 1975 was dat 6,1 uur per week.

Een andere ontwikkeling is de toename van laaggeletterdheid. Het SCP-rapport, *De sociale staat van Nederland 2013*⁽²⁾, meldt dat 12% van de volwassenen en 14% van de 15-jarigen laaggeletterd is en dat dit percentage eerder toeneemt dan afneemt. Deze mensen missen basale taal- en digitale vaardig-

heden die noodzakelijk zijn om zich informatie en cultuur eigen te maken en mee te kunnen doen in de maatschappij.

De Bibliotheek Veluwezoom beweegt zich in deze veranderende omgeving in wezen terug naar haar oorspronkelijke doelstelling: het bieden van drempelloze toegang tot onafhankelijke informatie en cultuur voor iedereen. In de vorm van middelen, een fysieke plek en – niet in de laatste plaats – in de vorm van educatie op het gebied van taal- en digitale vaardigheden, voor iedereen. Om de educatieve rol van de Bibliotheek Veluwezoom te kunnen vergroten, waren aanpassingen in beleid, een personele reorganisatie in 2013, het herhuisvesten, -inrichten en opnieuw positioneren van vijf van de zes vestigingen van de Bibliotheek Veluwezoom nodig (zie Bijlage 1. Resultaten beleidsperiode 2013-2015). Door deze aanpassingen was de bibliotheek ook in staat opgelegde bezuinigingen te realiseren.

De Bibliotheek Veluwezoom scherpt de ingezette focus op de educatieve rol op het gebied van taal- en digitale vaardigheden de komende jaren verder aan. Daarbij krijgen de vestigingen in Dieren en Oosterbeek een belangrijkere plaats als ontmoetingsplek en uitvalsbasis.

1 http://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2015/Media_tijd_in_beeld

2 http://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2013/De_sociale_staat_van_Nederland_2013

Inhoud

Hoofdstuk 1. Speerpunten in lokaal beleid	5
Hoofdstuk 2. De bibliotheek en basisvaardigheden	6
Hoofdstuk 3. De bibliotheek als stimulerende leeromgeving en dynamische ontmoetingsplek	13
Hoofdstuk 4. De bibliotheek en vrijwilligers	15
Hoofdstuk 5. Organisatie	17
Bijlage 1. Resultaten beleidsperiode 2013-2015	19
Bijlage 2. Achtergrond en maatschappelijke context	22

Toelichting

De Bibliotheek Veluwezoom wil in de constant veranderende maatschappelijke context van bibliotheekwerk, geschetst in de beleidsnotitie *Bibliotheekbeleid in context, beleidsuitgangspunten 2014 en verder*, en door (landelijke) ontwikkelingen op het gebied van het stelsel van Openbare Bibliotheken in Nederland (zie Bijlage 2. Achtergrond en maatschappelijke context) optimaal kunnen blijven inspelen op vragen die de samenleving aan haar stelt. Een Beleidsnotitie geeft de Bibliotheek Veluwezoom, meer dan een Meerjarenbeleidsplan, de ruimte om tussentijds te reflecteren en bij te stellen.

Hoofdstuk 1. Speerpunten in lokaal beleid

Kernfuncties openbare bibliotheek

De Bibliotheek Veluwezoom is in de gemeenten Rheden, Renkum en Rozenaal actief op alle kernfuncties van de openbare bibliotheek, zoals die beschreven zijn in de Wet stelsel Openbare Bibliotheken⁽³⁾. Deze kernfuncties zijn:

1. het ter beschikking stellen van kennis en informatie;
2. het bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie;
3. het bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur;
4. het organiseren van ontmoeting en debat;
5. en het laten kennis maken met kunst en cultuur.

De vijf kernfuncties dragen volgens artikel 5 van de wet bij aan de persoonlijke ontwikkeling van het algemeen publiek en aan de verbetering van maatschappelijke kansen. Afhankelijk van de vraagstelling van de gemeenten, maatschappelijke ontwikkelingen, veranderende regelgeving in het sociale domein en op het gebied van informeel leren en mogelijkheden tot samenwerken met lokale partners legt de Bibliotheek Veluwezoom meer of minder accent op de verschillende functies.

Meedoen in de samenleving

Actief burgerschap is een belangrijke voorwaarde voor het laten slagen van de participatiesamenleving. Door de veranderingen in het sociale domein wordt er meer dan ooit een beroep gedaan op de eigen kracht van burgers. Burgers moeten in staat zijn om bewust, kritisch en actief in de maatschappij

.....
3 De vijf kernfuncties van de openbare bibliotheek volgens de Wet stelsel Openbare Bibliotheken (Wsob), van kracht per 1-1-2015 https://www.eerstekamer.nl/behandeling/20141205/publicatie_wet_4/document3/f=/vjpfc45cqwh.pdf

te participeren. Door in het eigen onderhoud te voorzien, door sociaal betrokken te zijn, door zich voortdurend te blijven ontwikkelen en door zelf de verantwoordelijkheid te nemen voor het eigen leven. Maar niet iedereen is daar zomaar voor toegerust. Mensen hebben daarvoor kennis, vaardigheden en onderscheidingsvermogen nodig. En dat begint met het kunnen lezen en schrijven en het kunnen omgaan met internet en digitale informatie.

Volwaardig burgerschap

Om mee te kunnen doen in de samenleving wordt een aantal hoofdlijnen onderscheiden van waaruit burgers kunnen en willen deelnemen⁽⁴⁾.

- a) 'Ik kan mijzelf redden': noodzakelijke basisvaardigheden om een zelfstandig bestaan op te bouwen.
- b) 'Ik wil deelnemen aan de samenleving': persoonlijke ontwikkeling, informeel leren, ontmoeting en debat.
- c) 'Ik wil actief bijdragen aan de samenleving': gemeenschapszin, vrijwilligerswerk.

De Bibliotheek Veluwezoom ondersteunt de gemeente en burgers hierin via:

- De bibliotheek en basisvaardigheden – 'Ik kan mijzelf redden' (Hoofdstuk 2)
- De bibliotheek als stimulerende leeromgeving en dynamische ontmoetingsplek – 'Ik wil deelnemen aan de samenleving' (Hoofdstuk 3)
- De bibliotheek en vrijwilligers – 'Ik wil actief bijdragen aan de samenleving' (Hoofdstuk 4)

.....
4 Meedoen in de samenleving; hoe helpt de bibliotheek? Rijnbrink Groep, 2014.

Hoofdstuk 2. De bibliotheek en basisvaardigheden

‘Ik kan mijzelf redden’

Taalvaardigheid en digitale vaardigheden zijn noodzakelijk om een eigen bestaan op te bouwen en te kunnen participeren in onze kennissamenleving. De landelijke en lokale overheid zet sterk in op het ontwikkelen van deze basisvaardigheden bij al haar inwoners. Bibliotheken hebben daarin een belangrijke rol.

Basisvaardigheden beginnen bij taal

Binnen het begrip basisvaardigheden worden drie onderdelen onderscheiden:

1. taalvaardigheden
2. informatievaardigheden en digitale vaardigheden
3. rekenvaardigheden

Om informatievaardigheden en digitale vaardigheden te kunnen ontwikkelen, is een minimale beheersing van de Nederlandse taal nodig; moeten mensen de taal ‘vaardig’ zijn. Zonder taalvaardigheid kunnen mensen immers niet ‘verder’ leren; geen trainingen volgen. Daarbij komt ook dat trainingen steeds vaker digitaal worden aangeboden.

Ook taaltrainingen worden steeds vaker digitaal aangeboden. Mensen kunnen de taal dan zelf oefenen, zonder begeleiding of tussenkomst van een docent. Autochtone laaggeletterden, voor wie het vaak een taboe is om voor hun taalachterstanden uit te komen, zijn bijvoorbeeld vaak wel te verleiden om digitaal een cursus te volgen.

De Bibliotheek Veluwezoom ziet het ontwikkelen van basisvaardigheden bij alle inwoners van haar werkgebied, van jong tot oud, als haar belangrijkste taak. De inzet van landelijke programma’s in de doorgaande lees- en leerlijn, die een bewezen meetbaar effect hebben, maken dit mogelijk:

- BoekStart en BoekStart in de kinderopvang
- de Bibliotheek op school voor het primair onderwijs
- de Bibliotheek op school in het voortgezet onderwijs/vmbo
- de Bibliotheek en basisvaardigheden

De Bibliotheek Veluwezoom wil in het lokale netwerk een prominente speler zijn op het terrein van het ontwikkelen van basisvaardigheden. De (grotere) bibliotheekvestigingen worden huizen om te leren en te werken.

2.1 Taalvaardigheden

Voorkomen is beter dan genezen. Een legitiem cliché als je spreekt over het voorkomen van taalachterstanden. Een taalachterstand haal je gedurende je schoolcarrière niet meer in; een voorsprong daarentegen helpt een kind levenslang en geeft het betere kansen in de maatschappij.

De Bibliotheek Veluwezoom zet daarom nadrukkelijk in op preventie. BoekStart, BoekStart in de kinderopvang en de Bibliotheek op school primair onderwijs zijn bewezen effectieve methodes om taalontwikkeling te stimuleren en taalachterstanden zo veel mogelijk te voorkomen.

2.1.1 Baby's, dreumesen en peuters (voorschoolse educatie)

Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat de kwaliteit en kwantiteit van het praten met jonge kinderen bepalend zijn voor hun taalontwikkeling⁵. Voorlezen draagt daarbij in hoge mate bij aan een rijker taalaanbod. De Bibliotheek Veluwezoom blijft daarom ouders stimuleren om zo vroeg mogelijk te beginnen met hun kind te praten, zingen, lezen en voorlezen; vanaf 0 jaar. Dat doet zij op verschillende manieren, gericht op optimaal bereik van en resultaat bij – met name – taalzwakke gezinnen.

Landelijk en provinciaal wordt hiervoor ondersteuning geboden in de vorm van programma's als BoekStart, BoekStart in de kinderopvang, en de Voorlees-express enz. In deze programma's werken de bibliotheek en organisaties voor kinderopvang, de gemeente en het Centrum voor Jeugd en Gezin samen om ouders, pedagogisch medewerkers in de kinderopvang en andere relevante partners te informeren over het belang van vroege taalontwikkeling en hun te ondersteunen met kennis en materialen om het lezen en voorlezen te stimuleren.

De Bibliotheek Veluwezoom ondersteunt ouders, opvoeders en pedagogisch medewerkers bij het stimuleren van de taalontwikkeling van kinderen van 0 tot 4 jaar. Door de inzet van expertise, materialen en informatie vergroot de bibliotheek de bewustwording van het belang van vroege taalontwikkeling en stimuleert zij het verbeteren van de taalomgeving in de kinderopvang en bij gezinnen thuis.

2.1.2 Jeugd en jongeren

De Bibliotheek Veluwezoom bouwt verder aan een doorgaande lees- en leerlijn. Dit doet zij door, in lijn met haar inspanningen richting de 0 tot 4-jarigen, actief samen te werken met het onderwijs als het gaat om praten met kinderen, voorlezen en lezen. Daarbij richt de bibliotheek zich op het bevorderen van leesplezier en mediawijsheid. Ze leert kinderen hoe ze beschikbare media veilig en slim in kunnen zetten, zodat ze optimaal kunnen deelnemen aan de wereld om hen heen.

Basisonderwijs

Als vervolg op de inzet gericht op (ouders van) kinderen van 0 tot 4 jaar ondersteunt de Bibliotheek Veluwezoom basisscholen bij het stimuleren van het lezen en het bevorderen van het leesplezier. Dit doet zij vanuit de bewezen overtuiging dat veel lezen doorslaggevend is bij het voorkomen van taalachterstanden. Want uit al het wetenschappelijke onderzoek blijkt dat, naast een rijk taalaanbod, taalvaardigheid vooral ontwikkeld wordt door het lezen. En dan is het lezen van teksten die nét iets boven het eigen leesniveau liggen het meest effectief. Een hoger taalniveau resulteert bovendien in hogere scores op alle andere terreinen en uiteindelijk een hoger opleidingsniveau van kinderen⁶.

De Bibliotheek Veluwezoom maakt een onderscheid tussen de kleutergroepen en hogere groepen van het basisonderwijs.

Voor de kleutergroepen richt de Bibliotheek Veluwezoom zich, in aansluiting op de activiteiten voor 0- tot 4-jarigen, met name op ouders en leerkrachten.

⁵ Onderwater, M. Effect van taalstimulatie op de woordenschat van jonge kinderen. <https://openaccess.leidenuniv.nl/handle/1887/22889>

⁶ Broekhof, K. Meer lezen, beter in taal. http://www.kunstvanlezen.nl/?page_id=4101&newsItemId=328

Mediawijsheid

Mediawijsheid is het veilig en slim inzetten van alle beschikbare media – digitaal en analoog – om de eigen kwaliteit van leven te vergroten én ervoor te zorgen dat je optimaal kunt deelnemen aan de wereld om je heen. Het omvat alles wat te maken heeft met nieuwe media, sociale media, internet, smartphones, tablets en hoe je hiermee moet omgaan.

Zij wil de ouderbetrokkenheid vergroten en een rijke taalomgeving stimuleren, ook thuis. Dit kan door ouders bij te scholen in het verbeteren van hun taal- en voorleeskwaliteit, bijvoorbeeld via de Voorleesexpress en programma's als 'Taal voor thuis' en 'VVE-thuis' (Vroeg- en voorschoolse educatie thuis).

Kleuters beleven vrijwel allemaal plezier aan boeken. Ze raken pas gedemotiveerd als het zelf leren lezen niet goed lukt en de hulp daarbij te laat komt. De bibliotheek is bij uitstek de partij die lezen leuk maakt, lesvormen aanbiedt die bijdragen aan een positieve leesbeleving en materialen en ondersteunende producten en diensten aanbiedt die leerkrachten helpen bij het inbedden van het leesonderwijs in het eigen curriculum.

Voor de hogere groepen in het basisonderwijs wil de Bibliotheek Veluwezoom het bewezen effectieve concept de Bibliotheek op school verder uitbouwen. Het liefst ziet zij op iedere school zo'n 'eigen bibliotheek', om leerlingen een inspirerende collectie te bieden in de eigen leeromgeving. De lees/mediacoaches van de bibliotheek leveren daarbij maatwerk vanuit hun expertise. Ze scholen leerkrachten (bij) waar het gaat om het belang van een rijk taalgebruik, reiken lesvormen aan om leerlingen veel vrij te laten lezen en monitoren de leesattitude van kinderen jaarlijks. De monitor maakt de resultaten van deze focus op lezen en leesplezier per klas zichtbaar.

Het gezamenlijke, uiteindelijke doel van de inzet van de Bibliotheek op school is om het percentage leerlingen dat de basisschool met een taalachterstand van twee jaar verlaat, van de huidige 25% naar 0% te brengen. En dat kinderen, ook kinderen die lezen lastig vinden, met plezier lezen en blijven lezen. Hiervoor is meerjarige, structurele inzet en monitoring noodzakelijk.

Voortgezet onderwijs

Bij de samenwerking met het voortgezet onderwijs concentreert de Bibliotheek Veluwezoom zich op het vmbo, omdat daar de grootste groep kinderen met een (potentiële) taalachterstand te vinden is.

Landelijk ontwikkelde programma's voor het vmbo vormen de basis voor deze samenwerking. Vooralsnog ligt de focus van de Bibliotheek Veluwezoom daarbij op het vmbo Titus Brandsma College in Velp. Dit omdat in Velp de Bibliotheek Veluwezoom gevestigd is in het gebouw van het ROC A12, dat vlak naast het Titus Brandsma College ligt.

VMBO Titus Brandsma College

Sinds 2014 werkt de lees/mediacoach van de Bibliotheek Veluwezoom, in samenspraak met de school, aan *de Bibliotheek op school vmbo*⁽⁷⁾ in het Titus Brandsma College in Velp. Leerlingen van het Titus Brandsma College hebben immers een bibliotheek op loopafstand. De inzet van de lees/mediacoach richt zich vooralsnog vooral op leesbevordering via boekpromotie, bibliotheekbezoek en schrijversbezoeken.

Als de mogelijkheden het toelaten, wil de Bibliotheek Veluwezoom het concept van de Bibliotheek op school vmbo de komende jaren uitbreiden richting 't Rhedens in Dieren en Het Dorenweerd College in Doorwerth.

ROC A12

Bij het ROC richt de Bibliotheek Veluwezoom zich vooral op studenten van de opleiding Zorg en Welzijn. Zij zijn immers de toekomstig pedagogisch medewerkers en onderwijsassistenten die vanuit hun nu geleerde inzichten over het belang van taal en lezen in hun vak actief met taalontwikkeling aan de slag kunnen gaan. Daarbij speelt ook hun eigen taalniveau en de kwaliteit van de door hen gesproken taal tegen kinderen mee.

Daarnaast kunnen deze leerlingen getraind worden om taalproblemen bij peuters en kleuters te herkennen, mogelijke laaggeletterdheid of taalproblemen bij ouders te signaleren en ouderbetrokkenheid op dit punt te stimuleren.

⁷ Broekhof, K. Meer lezen, beter in taal VMBO. http://www.kunstvanlezen.nl/?page_id=4101&newsitemid=328

2.1.3 Volwassenen

De Bibliotheek Veluwezoom wil als spil in het lokale netwerk resultaten boeken bij het begeleiden van volwassenen met een taal- en digitale achterstand naar digiTaaltrajecten op maat. De grotere vestigingen van de Bibliotheek Veluwezoom fungeren daarbij als digiTaalhuis van de gemeente.

Op dit moment is een op de negen volwassenen laaggeletterd. Onder ouderen ligt dit percentage aanmerkelijk hoger, en neemt het percentage de laatste jaren bovendien toe. Deze mensen zijn niet voldoende in staat om te lezen en te schrijven; ze kunnen niet volwaardig meedoen met de maatschappij. Specifiek onderzoek voor de gemeenten Rheden, Rozendaal en Renkum⁽⁸⁾, het werkgebied van de Bibliotheek Veluwezoom, geeft aan dat het aantal laaggeletterden in Rheden tussen de 4.400 en 5.500 ligt, in Renkum wordt dat aantal geschat op 3.200 tot 4.100 inwoners.

In Rozendaal was nauwelijks kans op laaggeletterdheid.

Het niet kunnen lezen en schrijven leidt in veel gevallen tot een groter isolement, tot een lagere inkomenspositie, grotere werkloosheid en een groter beroep op zorg. En naarmate de wereld meer en meer digitaliseert, wordt het niet kunnen lezen en schrijven voor betrokkenen (en daarmee voor de samenleving) een steeds groter probleem. (Zie hiervoor ook de brochure 'Een leven lang lezen'⁽⁹⁾.)

8 Ken uw doelgroep; kwetsbare groepen in de gemeenten Renkum, Rheden en Rozendaal. Cubiss, 2014.

9 <http://www.bibliotheekveluwezoom.nl/content/dam/gelderland/veluwezoom/bestanden/een-leven-lang-lezen.pdf>

Laaggeletterdheid

Laaggeletterdheid is een overkoepelende term voor mensen die grote moeite hebben met lezen en schrijven. Een laaggeletterde is iemand met taalniveau 1F (het niveau waarmee een kind de basisschool hoort te verlaten) of lager. Dit houdt in dat een laaggeletterde wel een beetje kan lezen en een beetje kan schrijven, maar hier grote moeite mee heeft. Het zijn dus geen analfabeten, want die kunnen helemaal niet lezen en schrijven, zelfs niet een beetje. Als laaggeletterde ben je niet in staat gedrukte of geschreven informatie te gebruiken. Je kunt niet volwaardig meedoen in de maatschappij, thuis en op het werk. Je hebt bijvoorbeeld grote moeite met:

- formulieren invullen voor bijvoorbeeld zorgtoeslag, kinderopvang of de belasting
- straatnaamborden lezen
- voorlezen aan (klein)kinderen
- een (verjaardags)kaart schrijven
- geld opnemen bij een pinautomaat
- vertrektijden van de trein opzoeken
- ondertitels lezen
- recepten uit een kookboek lezen
- lezen en begrijpen van gezondheidstips, patiëntenfolders en bijsluiters van medicijnen

Omdat het moeilijk is laaggeletterde mensen te bereiken, is het bestrijden van laaggeletterdheid bij volwassenen bij uitstek een activiteit die in netwerkverband moet worden opgepakt. Want, hoe bereik je een doelgroep die niet goed kan lezen en schrijven? En hoe doorbreek je het grote taboe dat rust op laaggeletterdheid, vooral bij autochtonen? Uit onderzoek blijkt bovendien dat bijna 98% van de autochtone laaggeletterden dit zelf niet echt als een probleem ervaart⁽¹⁰⁾.

Alleen stevige samenwerking tussen lokale organisaties die werkzaam zijn op het gebied van zorg en welzijn, werkgevers, gemeente, bibliotheek, vrijwilligersorganisaties en taalaanbieders, kan uiteindelijk een netwerk creëren waar niemand meer door de mazen valt.

De Rijksoverheid zet met het actieprogramma *Tel mee met Taal*⁽¹¹⁾ de komende jaren sterk in op taalontwikkeling en het bestrijden van taalachterstanden. Het actieprogramma ziet daarin een coördinerende rol weggelegd voor bibliotheken. Bibliotheken kunnen een samenbindende rol vervullen in de lokale gemeenschap, zowel als trekker van het lokale netwerk als met hun fysieke bibliotheekgebouwen. Structurele belegging van deze taak bij de bibliotheek is dan van groot belang. De effecten van de gezamenlijke structurele inzet van partners om laaggeletterdheid te bestrijden worden namelijk pas na jaren merkbaar.

De recent veranderde regelgeving over het informeel leren maakt het mogelijk dat in netwerkverband gericht maatwerk geboden kan worden aan individuele burgers, werkgevers en gemeente. De Bibliotheek Veluwezoom wil op dit terrein een coördinerende rol vervullen. De gemeenten Rheden/Rozendaal en Renkum zijn hierin opdrachtgevend en vervullen de regierol.

10 Fouarge, D. e.a. Laaggeletterdheid in Nederland. ECBO, 2011. http://www.piaac.nl/_images/user/20131008093450ecbo_Publicatie_laaggeletterdheid_in_Nederland_WEB.pdf

11 Actieprogramma Tel mee met Taal <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2015/03/06/actieprogramma-tel-mee-met-taal.html>

In die lijn ontwikkelt de Bibliotheek Veluwezoom haar grotere (multi-functionele) vestigingen in Dieren en Oosterbeek door tot het digiTaalhuis van de gemeente. De bibliotheek wordt dé plek waar mensen samen komen om kranten en tijdschriften te lezen, om lees- en schrijfvaardigheden aan te leren en te oefenen, en waar zij fysieke en digitale materialen vinden die speciaal voor dit doel beschikbaar zijn. De bibliotheek wordt daarmee ook een laagdrempelige, neutrale en inspirerende plek waar – al dan niet in samenwerking met andere partners – programma's worden aangeboden om individueel of in groepsverband taalvaardigheden en (digitale) basisvaardigheden aan te leren en te (blijven) oefenen.

2.2 Informatievaardigheden en digitale vaardigheden

2.2.1 Jeugd en jongeren

Binnen de programma's BoekStart, BoekStart in de kinderopvang en de Bibliotheek op school is steeds meer aandacht voor het thema mediawijsheid. Jeugd en jongeren beschikken over het algemeen over goed ontwikkelde digitale vaardigheden. De mate van mediawijsheid van deze doelgroep wordt echter vaak overschat, zowel door hen zelf als door hun omgeving⁽¹²⁾. Daar ligt dan ook de focus van het aanbod van de bibliotheek: het verantwoord en veilig gebruiken van digitale media (sociale media, digitaal pesten enz.), het kunnen beoordelen van media (mediawijsheid, waarheidsvinding) en het kunnen zoeken en vinden van betrouwbare informatie (informatievaardigheden).

Dat wordt immers steeds ingewikkelder in een wereld waarin het informatieaanbod dagelijks groeit.

12 <http://www.bibliotheek.nl/thema/opvoeding-en-onderwijs/mediawijsheid/mediavaardig-is-mediawijzer.html> en <http://www.adformatie.nl/nieuws/bericht/ouders-en-jongeren-onderschatten-mediavaardigheid>

De Bibliotheek Veluwezoom ondersteunt het onderwijs bij het integreren van digitale ontwikkelingen in het eigen leerplan. Hierbij gaat het om het positief inzetten van nieuwe digitale ontwikkelingen en lesvormen. Ook is er aandacht voor de negatieve aspecten van de digitale wereld en de bewustwording daarvan, zoals bescherming van de eigen privacy. De lees/mediacoach van de bibliotheek is voor scholen dé expert als het gaat om nieuwe, digitale communicatie- en gebruiksmogelijkheden en het gebruik daarvan in de klas. De bibliotheek legt hierbij wederom de nadruk op het vmbo.

In de gemeente Rheden en Rozendaal ondersteunt de Bibliotheek Veluwezoom het onderwijs bij het integreren van digitale ontwikkelingen door de inzet van een combinatiefunctionaris (lees/mediacoach).

In de gemeente Renkum is mediawijsheid onderdeel van het aanbod van de Bibliotheek op school.

2.2.2 Volwassenen

De Bibliotheek Veluwezoom biedt volwassenen diverse mogelijkheden om digitale vaardigheden op te doen dan wel te verbeteren en te leren omgaan met nieuwe media. De maandelijkse internetcafés, workshops en cursussen sluiten aan bij de actualiteit en digitale ontwikkelingen en mogen al jaren op veel belangstelling rekenen van – met name – ouderen. De lees/mediacoach voor volwassenen van de Bibliotheek Veluwezoom en de vrijwilligers die deze activiteiten organiseren constateren bij hun cursisten een blijvende behoefte om hun kennis op digitaal gebied te vergroten, om te oefenen en antwoorden te krijgen op (praktische) vragen in de zich steeds ontwikkelende digitale wereld.

Speciale aandacht gaat de komende periode uit naar:

- Digitale basisvaardigheden in combinatie met taalachterstanden (zie hoofdstuk 2.1.3).
- Omgaan met de digitale overheid. In 2017 zal de overheid, zowel landelijk als lokaal, zo veel mogelijk gedigitaliseerd gaan werken. Uit onderzoek¹³ blijkt dat grote groepen burgers hier nog slechts zeer beperkt voor toegerust zijn. Dat merken ook de medewerkers van de Bibliotheek Veluwezoom, die in de vestigingen vrijwel dagelijks vragen krijgen over het gebruikmaken van de digitale overheid, bijvoorbeeld over het gebruik van de DigiD, het invullen van digitale formulieren invullen of online een afspraak maken.

2.3 Rekenvaardigheden

Ook het kunnen rekenen valt onder basisvaardigheden. Mensen moeten minimaal inzicht hebben in cijfers, gewichten en maten om zichzelf te kunnen redden in de samenleving. Om, bijvoorbeeld, recepten te kunnen volgen en dus te kunnen koken, om boodschappen te kunnen doen, reistabellen van het openbaar vervoer te begrijpen en inzicht in en grip op de eigen financiën te hebben.

Op dit moment richt de Bibliotheek Veluwezoom zich bij volwassenen op het ontwikkelen en verbeteren van taalvaardigheden en digitale vaardigheden. Het ontwikkelen en oefenen van rekenvaardigheden kan een aspect zijn dat in het digiTaalhuis opgepakt kan worden.

13 PLBQ ZENC. De burger kan het niet alleen.2013. <http://www.pblq.nl/zenc/publicaties/2013/pblqatie-41-de-burger-kan-het-niet-alleen>

Hoofdstuk 3. De bibliotheek als stimulerende leeromgeving en dynamische ontmoetingsplek

'Ik wil deelnemen aan de samenleving'

3.1 De collectie

Voor mensen die het formele onderwijs hebben verlaten, is de bibliotheek een plaats voor persoonlijke ontwikkeling. Zij kunnen individueel of in groepsverband van de (collectie van de) bibliotheek gebruikmaken. Het (blijven) lezen houdt de taal- en leesvaardigheden op peil. Het rijke literaire en informatieve aanbod van de fysieke en digitale collecties van de bibliotheek geeft mensen daarnaast ook de kans zich persoonlijk te verrijken. De collecties maken het mogelijk dat mensen kennis nemen van cultuuruitingen, ze hun historisch besef kunnen versterken, bruggen kunnen slaan tussen verschillende culturen en dat laagdrempelige interactie wordt gestimuleerd. Lezen scherpt de geest en bevordert meningsvorming. De collectie vormt bovendien de basis voor programmalijnen en activiteiten van de bibliotheek. Een aantrekkelijk, actueel en inspirerend aanbod van boeken, films, luisterboeken, kranten en tijdschriften voor alle inwoners blijft daarom van essentieel belang.

De Bibliotheek Veluwezoom werkt bovenlokaal, regionaal en landelijk samen in een hecht stelsel van bibliotheken om dit rijke aanbod te kunnen bieden. Op provinciaal niveau werken 16 Gelderse bibliotheken aan één gezamenlijke collectie, waarbij onderlinge uitwisseling van titels voor leners zo drempelloos mogelijk gebeurt. Extra aandacht gaat uit naar het verbeteren van spe-

cifiek aanbod voor BoekStart, de Bibliotheek op school, het digiTaalhuis en collecties voor mensen die een leesbeperking hebben.

De Koninklijke Bibliotheek (KB) werkt op landelijk niveau aan de Nationale Bibliotheek catalogus¹⁴, die het totale collectie-aanbod van de KB en Nederlandse openbare bibliotheken ontsluit en beschikbaar stelt voor bibliotheekleden, waaronder die van de Bibliotheek Veluwezoom. Ook is een Nationale Bibliotheekpas in ontwikkeling, waarmee inwoners van heel Nederland in de lokale bibliotheek terecht kunnen.

Digitaal lezen (e-books)

Naast digitale informatie over literatuur, schrijvers en hun werken, biedt de bibliotheek via een landelijk platform en verschillende apps e-books te leen. De KB faciliteert en organiseert deze dienstverlening op landelijk niveau. De digitale collectie wordt voortdurend uitgebouwd en het gebruik ervan neemt toe, mede door de inzet van promotiemiddelen als de Vakantiebieb, een gratis app die in de zomermaanden leden en niet-leden een selectie populaire e-books aanbiedt. Op moment van schrijven van deze notitie is ongeveer 3 procent van de uitleningen van de Bibliotheek Veluwezoom een e-book.

De Bibliotheek Veluwezoom biedt de komende jaren zowel fysiek als digitaal een verrassende en inspirerende collectie. Zij werkt daarbij optimaal samen in het netwerk van bibliotheken, om het aanbod voor de inwoners van Rheden, Renkum en Rozendaal zo groot en divers mogelijk te maken.

¹⁴ <http://stichting.bibliotheek.nl/diensten/website-bibliotheek-nl-waas/nationale-bibliotheekcatalogus.html>

3.2 De bibliotheken

In een samenleving die individualiseert, is de bibliotheek bij uitstek de plaats voor ontmoeting. De fysieke plek van de bibliotheek voorziet in een behoefte in een dorp/gemeenschap. Niet alleen om boeken te lenen, maar ook om te studeren, te lezen, om wat langer te verblijven en andere mensen te ontmoeten. Een plek waar bezoekers kunnen leren en werken, waar zij aan activiteiten kunnen deelnemen, een cursus kunnen volgen of een lezing kunnen bijwonen. Het is een openbare plek die toegankelijk is voor alle inwoners.

Multifunctionele omgeving

De Bibliotheek Veluwezoom onderstreept de wederzijdse meerwaarde van het samenwerken met andere partners in een multifunctionele omgeving, ook voor de bezoekers. In dat verband onderzoekt zij de komende periode nadrukkelijk de mogelijkheid om, met ondersteuning van vrijwilligers, haar openingstijden te verruimen en haar collectie en faciliteiten breder ter beschikking te stellen.

De Bibliotheek Veluwezoom wil in die multifunctionele omgevingen actief inzetten op het thema 'Een leven lang leren'. Want om mee te kunnen blijven doen in de snel veranderende samenleving is het bijhouden en vernieuwen van kennis en vaardigheden essentieel. Maar ook de behoefte aan mogelijkheden tot persoonlijke groei en ontwikkeling is bij veel mensen sterk aanwezig. De bibliotheek biedt een rustige werkplek, goede (digitale) voorzieningen en een stimulerende omgeving.

De vestigingen van de Bibliotheken Veluwezoom staan met hun collectie en activiteiten midden in de lokale samenleving. Ze zijn ruim geopend, vrij toegankelijk om er te komen werken, leren, lezen en ontmoeten. Ze bieden een inspirerend scala aan activiteiten.

In Oosterbeek en Dieren kunnen de bibliotheken zich in de multifunctionele omgeving verder ontwikkelen tot plekken waar mensen zelfstandig en samen met anderen kunnen komen leren. Daarbij zoekt de Bibliotheek Veluwezoom – waar mogelijk – nadrukkelijker de verbinding met lokale, maatschappelijke en culturele organisaties om het aanbod van activiteiten en trainingen voor en met inwoners te vergroten.

Inwoners hebben daarin een nadrukkelijke stem en rol. De vragen en behoeften die zij hebben om hen te ondersteunen bij hun eigen persoonlijke ontwikkeling vormen de basis voor het aanbod. In de bibliotheek ontmoeten daarmee vrijwilligers, professionals en burgers elkaar op alle terreinen van persoonlijke ontwikkeling.

Hoofdstuk 4. De bibliotheek en vrijwilligers

'Ik wil actief bijdragen aan de samenleving'

De Bibliotheek staat midden in de lokale samenleving. De lokale samenleving praat, denkt en werkt mee en ondersteunt de positie en rol van de bibliotheek, onder meer in de vorm van actieve inzet van vrijwilligers.

Bij de Bibliotheek Veluwezoom is een groot aantal vrijwilligers op verschillende terreinen actief. Zij bezoeken minder mobiele lezers (de Bibliotheek aan huis), lezen namens de bibliotheek voor in kinderdagverblijven en peuterspeelzalen en ondersteunen bij het geven van (computer)workshops en -cursussen en internetcafés in de bibliotheken. Hun actieve inzet draagt bij aan programmering op maat, lokale verbinding, betrokkenheid bij de bibliotheek en levert een toegevoegde waarde voor beide partijen.

In de komende periode zal de inzet van vrijwilligers een belangrijkere rol gaan spelen bij de Bibliotheek Veluwezoom. Bij het opzetten en uitvoeren van het digiTaalhuis bijvoorbeeld is vrijwillige inzet essentieel. Vrijwilligers krijgen een rol als 'taalmaatje', voorlezer bij de Voorleesexpress, begeleider van leesgroepjes, en ondersteunen bij digitale basistrainingen.

Ook kan de bibliotheek een plek zijn waar mensen op vrijwillige basis werkervaring opdoen of onder begeleiding waardevolle werkzaamheden verrichten. Te denken valt aan gastheer/gastvrouw bij activiteiten, ondersteuning bij groepsbezoeken of andere educatieve activiteiten, beheersmatige en/of administratieve taken in de verschillende bibliotheken.

Uitgangspunt bij de inzet van vrijwilligers is het additionele karakter van door vrijwilligers uit te voeren taken. De bibliotheek wil met de inzet van vrijwilligers de betrokkenheid van de inwoners bij de bibliotheek vergroten en bijdragen aan het ondersteunen van mensen om mee te doen in de samenleving.

Voor (het vergroten van) de inzet van vrijwilligers ontwikkelt de Bibliotheek Veluwezoom een vrijwilligersbeleid.

Hoofdstuk 5. Organisatie

Maatschappelijke waarde

Mensen hechten veel waarde aan hun bibliotheek. In een recent gehouden enquête ⁽¹⁵⁾ geven veel mensen aan dat zij de bibliotheek belangrijk vinden voor de kenniseconomie, de saamhorigheid en de persoonlijke ontwikkeling van mensen. Ook vindt een meerderheid dat het een plek is voor iedereen, waar je kennis op kunt doen over kunst en cultuur. Persoonlijk nut van de bibliotheek ervaart men vooral op het gebied van leesplezier (de ‘fun factor’) en het vergroten van kennis (de educatieve rol).

De Bibliotheek Veluwezoom richt zich de komende jaren op het werken aan een bibliotheek waarbij programma's voorop staan die een toegevoegde waarde hebben voor de lokale samenleving. De bibliotheek zoekt daarbij naar een rechtstreekse relatie met de inwoners van Rheden, Renkum en Rozendaal. Via klantonderzoeken en met inzet van moderne communicatiemiddelen vraagt de Bibliotheek Veluwezoom hun wat hen bezighoudt en waar zij behoefte aan hebben.

De andere belangrijke relatie in dit verband is die tussen de bibliotheek en de gemeente.

Personeel

In 2013 heeft de Bibliotheek Veluwezoom een reorganisatie doorgevoerd. Er zijn nieuwe functies en teams gecreëerd om beter te kunnen inspelen op veranderingen en ontwikkelingen in het werk.

Deze beleidsnotitie geeft geen aanleiding daar wijzigingen in aan te brengen. De afdeling educatie, met domeinspecialisten en lees/mediacoaches,

.....
15 De Maatschappelijke waarde van openbare bibliotheken. <https://www.kb.nl/ob/nieuws/2015/publicatie-de-maatschappelijke-waarde-van-openbare-bibliotheken-in-nederland-verschenen>

laat zien dat de huidige manier van werken zorgt voor effectieve en duurzame samenwerkingsrelaties. Daarnaast is een hoge mate van expertise in deze functies noodzakelijk. Specialisatie, hoe beperkt ook, maakt het ontwikkelen en bijhouden van die expertise mogelijk.

De nieuwe koers maakt het wel nodig om bij bibliotheek- en educatiemedewerkers nieuwe competenties te ontwikkelen om duurzame, lokale verbindingen met (vrijwilligers)organisaties aan te gaan, netwerken te leggen en te onderhouden en voor het organiseren en motiveren van burgerbetrokkenheid en vrijwilligerswerk.

Daarnaast moeten specifieke competenties ontwikkeld worden om de vrijwilligers, samenwerkingspartners en burgers een rol te kunnen bieden in de ondersteuning van activiteiten van de bibliotheek.

Samenwerken

Samenwerken is voor de Bibliotheek Veluwezoom essentieel. Lokale samenwerking biedt de mogelijkheid meerwaarde te creëren en (overheids)doelstellingen efficiënt en vanuit samenhang te realiseren. Samenwerking in het bibliotheeknetwerk op bovenlokaal, provinciaal en landelijk niveau is nodig voor een grote mate van efficiency, deskundigheidsbevordering en expertise.

Zo participeert de Bibliotheek Veluwezoom in het gezamenlijke contract van 14 Gelderse bibliotheken met de leverancier van het bibliotheeksoftwarepakket, de centraal georganiseerde collectievorming, gezamenlijke marketingacties en het in Gelderland veel gebruikte gastlenen.

Sinds 1 januari 2015 draagt de Koninklijke Bibliotheek (KB) zorg voor de landelijke digitale bibliotheek, de doorontwikkeling van de nationale bibliotheekcatalogus en de centralisatie van expertiseontwikkeling op het gebied van de programma's BoekStart, de Bibliotheek op school en Bibliotheek en basisvaardigheden.

Daar waar opschaling van lokale activiteiten naar regionaal of provinciaal niveau meerwaarde biedt, zal de Bibliotheek Veluwezoom daar, ook actief, op

inzetten. De primaire focus ligt op de uitvoering van het bibliotheekwerk met het lokale maatwerk dat voor onze gemeenten van toepassing is.

Financiën

De Bibliotheek Veluwezoom voert het bibliotheekwerk uit in opdracht van drie gemeenten: Renkum, Rheden en Rozendaal. Bij het aangaan van dit samenwerkingsverband (in 2006) zijn ook financiële afspraken gemaakt over de wijze van financiering van onder meer de gezamenlijke backoffice.

Deze afspraken voeren terug op lokale keuzes die de verschillende gemeenten maken.

Daarbij kiezen de gemeenten steeds vaker voor financiering van producten en diensten uit andere begrotingsposten dan die voor het bibliotheekwerk (bijvoorbeeld VVE-gelden, WMO-gelden enz.).

Deze opstelling biedt ruimte aan de bibliotheek voor het uitbreiden en/of ontwikkelen van producten en diensten die aansluiten bij lokale gemeentelijke doelstellingen.

De komende jaren kan verwacht worden dat met name de inkomsten uit abonnementsgelden van de bibliotheek structureel (blijven) dalen. De daling van het aantal volwassen leden laat zich verklaren uit de landelijke tendens dat lidmaatschappen voor onder andere de jongere generatie niet meer aantrekkelijk zijn. Als gevolg van verdergaande individualisering in de maatschappij willen mensen zich niet meer langdurig binden. De Bibliotheek Veluwezoom gaat dan ook, net als in voorgaande jaren, structureel op zoek naar aanvullende financieringsmogelijkheden, zoals projectsubsidies en fondsen. Daarmee zoekt zij naar financiële mogelijkheden om te blijven innoveren.

Daarnaast zal de Bibliotheek Veluwezoom vanuit het perspectief van efficiency ook steeds proactief kijken naar mogelijkheden tot schaalvergroting en samenwerking.

Oosterbeek, 23 november 2015

Bijlage 1. Resultaten beleidsperiode 2013-2015

Eind 2013 liep een vierjarige beleidsperiode af. In 2014 verscheen de notitie 'Bibliotheekbeleid in context; beleidsuitgangspunten 2014 en verder'. Met deze notitie maakte de Bibliotheek Veluwezoom de overstap van meerjarenbeleidsplannen naar beleidsnotities. De beleidsnotities geven ruimte voor tussentijdse aanpassingen en aanscherping als daar aanleiding toe is.

Want in een veranderende samenleving en (bibliotheek)context is bijna jaarlijks een aanleiding aanwezig. De informatie in 'Bijlage 2. Achtergrond en maatschappelijke context' is daar een overtuigend voorbeeld van.

De beleidsnotitie '2014 en verder' gaf een aantal uitgangspunten aan. Hieronder leest u welke stappen op deze terreinen zijn gezet.

1. de bibliotheek als maatschappelijk hart voor alle inwoners

Centrumbibliotheken in multifunctionele gebouwen, waar samen met partnerorganisaties onze doelstellingen worden vormgegeven.

In de zomer van 2015 is de Bibliotheek Oosterbeek grondig gerenoveerd, verduurzaamd en geschikt gemaakt voor multifunctioneel gebruik voor en door inwoners van Oosterbeek en Renkum. De bibliotheek zet in op gezamenlijke programmering met haar kernpartners. Onder de nieuwe naam De Klipper moet het gebouw 'bruisen van energie' en het maatschappelijke hart van Oosterbeek gaan vormen.

De gemeente Renkum besloot eind 2014 dat de bibliotheek in het dorp Renkum niet verhuist naar het nieuw te bouwen multifunctionele centrum 3b4, maar in het centrum van het dorp moet blijven. De bibliotheek blijft van daaruit alert op mogelijkheden om samen te werken met andere organisaties en burgers.

In de gemeente Rheden zijn plannen om 'De Bundel' in Dieren, waar ook de bibliotheek gehuisvest is, op te knappen en meer dan nu in te zetten als multifunctioneel centrum. De Bibliotheek Veluwezoom werkt actief en flexibel mee aan deze voornemens.

2. de bibliotheek als sociaal georiënteerde voorziening

Samenwerking met onderwijs en welzijnswerk maakt de bibliotheek tot onderdeel van de primaire sociale infrastructuur van de gemeenten.

In de gemeente Renkum werkt de bibliotheek nauw samen met het welzijnswerk. In De Klipper in Oosterbeek en in Dorpshuis de Poort van Doorwerth zijn de bibliotheek en het welzijnswerk gehuisvest onder één dak. In De Klipper worden culturele en educatieve activiteiten voor en door Oosterbekers geprogrammeerd.

Daarnaast koos de gemeente Renkum voor het – in fases – realiseren van een 'Bibliotheek op school' voor elke basisschool of cluster van scholen. De afgelopen beleidsperiode realiseerde de Bibliotheek Veluwezoom deze 'Bibliotheken' op basisscholen in Wolfheze en Doorwerth. In 2015 startte de opzet hiervan op basisscholen in Oosterbeek.

In de gemeente Rheden werkt de bibliotheek nauw samen met het basisonderwijs. Vanuit de 'Regeling Combinatiefuncties' geeft een mediacoach lessen over internet en media op basisscholen.

In Velp, waar de bibliotheek is gehuisvest in het ROC A12, ondersteunt de Bibliotheek Veluwezoom vmbo en het ROC met lezen, taalontwikkeling en mediawijsheid.

Op kinderdagverblijven en peuterspeelzalen in Rheden lezen geschoolde vrijwilligers op structurele basis voor aan peuters en kleuters.

In beide gemeenten draaide de afgelopen twee jaar een proef met 'Voorlezen in de wijk'. Door de bibliotheek opgeleide vrijwilligers lezen in een buurthuis en een basisschool wekelijks voor aan kinderen van gezinnen die geen gebruikmaken van de kinderopvang. Het voorname doel van de wekelijkse voorleesuur-tjes is het informeren van ouders over het belang van praten en lezen met je kind.

3. de bibliotheek als schatkamer

Schatkamer voor alle inwoners van onze gemeenten, vol informatie, kennis, cultuur en leesplezier. Met een rijk en gevarieerd aanbod, ruime leenvoorwaarden en een interessant activiteitenaanbod.

Om een brede schatkamer te kunnen zijn en blijven is bovenlokale samenwerking essentieel voor de Bibliotheek Veluwezoom. In opdracht van de Bibliotheken Arnhem en de Bibliotheek Veluwezoom deed een extern bureau in 2014 daarom onderzoek naar de meerwaarde van vergaande samenwerking. Daaruit bleek dat een fusie van beide bibliotheekorganisaties, inclusief de collecties en het aanbod van activiteiten, veel meerwaarde zou opleveren voor zowel de inwoners van de gemeenten en de regio als voor de organisaties zelf. De Raad van Toezicht van de Bibliotheek Arnhem besloot echter met dit proces niet

verder te gaan en zich meer te oriënteren op samenwerking met de culturele organisaties in de stad Arnhem zelf.

De Bibliotheek Veluwezoom neemt actief deel aan bovenlokale samenwerkingsverbanden die de kwaliteit en efficiency van haar dienstverlening kunnen vergroten.

Zo participeert zij op provinciaal niveau in SAMBIS (Vereniging Samenwerkend Bibliotheek Informatie Systeem), een samenwerking rond het gezamenlijk gecontracteerde bibliotheekautomatiseringssysteem en in het project 'Gezamenlijk collectioneren en catalogiseren'.

Daarnaast neemt de Bibliotheek Veluwezoom in Samenwerkend Gelders Bibliotheekverband deel aan inhoudelijke projectgroepen rond Educatie, Een leven lang leren, Informatiemanagement en Marketing, gericht op het gezamenlijk doorontwikkelen van ingezette Gelderse beleidslijnen.

Landelijk volgt de Bibliotheek Veluwezoom de ontwikkelingen op het gebied van de Nationale Bibliotheekpas, de ontwikkeling van de digitale bibliotheek en de landelijke collectie e-content. Deze taken zijn vanaf 2015 ondergebracht bij de Koninklijke Bibliotheek (KB). Op inhoudelijk gebied maakt de Bibliotheek Veluwezoom gebruik van de expertise van de KB op de educatieve thema's Boekstart, Bibliotheek op school en Bibliotheek en basisvaardigheden.

Bijlage 2. Achtergrond en maatschappelijke context

Rapport van de Commissie Cohen⁽¹⁶⁾

In 2014 verscheen het rapport 'De Bibliotheek van de toekomst', opgesteld door een in opdracht van het sectorinstituut Openbare Bibliotheken ingestelde commissie onder voorzitterschap van Job Cohen. Dit rapport schetst een beeld van de bibliotheek als knooppunt voor kennis, contact en cultuur. Het rapport Cohen schetst ook een (nieuwe) opdracht voor de bibliotheek in 2025.

In deze opdracht blijft lezen de basis en biedt de bibliotheek nog steeds toegang tot informatie. Daarnaast is het de taak van de bibliotheek om een stimulerende leeromgeving te bieden en een dynamische ontmoetingsplek te zijn. Dit alles vanuit haar verbondenheid met de lokale gemeenschap.

Maatschappelijke waarde bibliotheek

Het rapport Cohen schetst de belangrijkste maatschappelijke ontwikkelingen voor de bibliotheek voor dit moment als volgt:

- 1 Kennis wordt een steeds belangrijker productiemiddel;

- 2 Het belang van specifieke vaardigheden neemt toe. Denk aan geletterdheid, digitale en informatievaardigheden en de zogenaemde 21st century skills, als samenwerken, creativiteit, communiceren, probleemoplossend vermogen, kritisch denken en sociale en culturele vaardigheden;
- 3 De digitalisering en personalisering van informatie zet door;
- 4 Het belang van netwerken en de community neemt toe;
- 5 De consument heeft minder tijd en verwacht tegelijkertijd meer beleving;
- 6 Het sociale weefsel van steden en dorpen verandert

Nieuwe bibliotheekwet

Sinds 1 januari 2015 is de nieuwe bibliotheekwet, de Wet stelsel Openbare Bibliotheken (Wsob), van kracht. Een van de doelen van de wet is het instellen van één netwerk van bibliotheekorganisaties. De Koninklijke Bibliotheek (KB) is daarbij de (nieuwe) centrale partner als het gaat om innovaties en ondersteuning van het stelsel van openbare bibliotheken en voor wat betreft de ontwikkeling van de landelijke digitale bibliotheek. Daarbij is de positie van de lokale openbare bibliotheek essentieel.

Vijf kernfuncties van de openbare bibliotheek

In de Wsob zijn de vijf kernfuncties van een openbare bibliotheek als volgt beschreven:

- A het ter beschikking stellen van kennis en informatie;
- B het bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie;
- C het bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur;
- D het organiseren van ontmoeting en debat;
- E en het laten kennis maken met kunst en cultuur.

Deze vijf kernfuncties dragen, volgens artikel 5 van de wet, bij aan de persoonlijke ontwikkeling van het algemeen publiek en aan de verbetering van maatschappelijke kansen.

Stelsel Openbare bibliotheken

Per 1 januari 2015 is de Koninklijke Bibliotheek (KB) verantwoordelijk voor de landelijke centrale organisatie van het stelsel van openbare bibliotheken. De KB voert nu de inhoudelijke stelseltaken van voorheen het Sectorinstituut (SIOB) uit en heeft de doorontwikkelingen van de landelijke digitale bibliotheek overgenomen van Bibliotheek.nl.

Op provinciaal niveau vervullen de Provinciale Service Organisaties (PSO's) een belangrijke schakelrol tussen het landelijke niveau en de lokale, openbare bibliotheken. Zij ondersteu-

nen de lokale bibliotheken bij de implementatie van landelijk beleid.

De Bibliotheek Veluwezoom werkt op het terrein van provinciale marketing, (educatieve) programmalijnen en netwerkondersteuning actief samen met de Rijnbrinkgroep, de Provinciale Service Organisatie voor Gelderland en Overijssel.

De lokale bibliotheken richten zich meer en meer op maatwerk voor de lokale samenleving. De Bibliotheek Veluwezoom voert dat maatwerk uit in opdracht van en samen met de gemeenten van en lokale partners in Rheden, Renkum en Rozendaal.

Decentralisatie zorg en welzijn

Per 1 januari 2015 zijn de gemeenten verantwoordelijk voor (bijna) alle taken op het gebied van zorg en welzijn. Dat betekent onder meer dat gemeenten lokaal maatwerk kunnen leveren, dat zij het aanbod van zorg en welzijn lokaal kunnen verbinden aan en met partners die op deze terreinen actief zijn. Preventie van zorg is daarin voor gemeenten een belangrijk speerpunt.

De functie en taak van de bibliotheek kan hieraan een belangrijke, lokale bijdrage leveren.

¹⁶ <https://www.kb.nl/sites/default/files/bibliotheek-van-de-toekomst-brochure-siob-2.pdf>

de Bibliotheek
Veluwezoom

Uitgave van

de Bibliotheek Veluwezoom

Ericaplein 5 • 6951 CP Dieren

T 0313 - 41 97 61

info@bibliotheekveluwezoom.nl

www.bibliotheekveluwezoom.nl

Twitter @BibVeluwezoom • @EduVeluwezoom

Januari 2016

2016 en verder

de Bibliotheek
Velwezooom